

1 тақырып. Ежелгі адамдар және көшпелі өркениеттің қалыптасуы

Жоспар:

1. «Қазақстан тарихы» пәні: курс пәні, мақсаты, міндеттері. Периодизация, дереккөздер.
2. Тас дәуіріндегі Қазақстан.
3. Қазақстан-атты қолға үйретудің ең көне аумағы. Солтүстік Қазақстанның Ботай мәдениеті.
4. Қола дәуірі. Қазақстан аумағында металлургия орталықтарын қалыптастыру.

Ежелгі адамдардың өмірі мен дүниетанымы қазіргі өркениеттің негізін қалады. Олар алғашқы кезде табиғаттың дайын өнімдерін пайдаланып, аңшылық пен терімшілік арқылы күн көрді. Уақыт өте келе адамзат қоғамы күрделене түсіп, өндірістік қатынастар, еңбек құралдары мен ұжымдық еңбек дағдылары қалыптасты. Бұл процестер қоғамның біртіндеп дамуына, жаңа өмір салттарының пайда болуына алып келді. Көшпелі өмір салтының қалыптасуы да осы тарихи дамудың бір нәтижесі болды. Еуразия даласындағы кең алқаптар, климаттық жағдайлар мен табиғи ресурстар адамдарды мал шаруашылығына бейімделуге мәжбүр етті. Нәтижесінде, жыл мезгілдеріне сай қоныс аударып, мал бағып өмір сүру – көшпелілердің негізгі тіршілік көзіне айналды.

Көшпелілер өз ортада ерекше өркениет қалыптастырды. Олар атқа мініп, ұзақ сапарларға шыға алатын, жаугершілік заманда өз мемлекеттігін қорғай білетін батыр халық болды. Сонымен қатар, көшпелілердің киіз үйі, ұлттық киімдері, әдет-ғұрыптары мен салт-дәстүрлері – барлығы өзіндік рухани-мәдени әлемнің көрінісі еді. Киіз үйдің құрылысы, оның ішкі жабдықталуы көшпелі өмір салтына толықтай бейімделген. Мұндай үйлердің жеңілдігі мен ыңғайлылығы оларға үнемі қозғалыста болуға мүмкіндік берді.

Металл өңдеу, қару-жарақ жасау, ат әбзелдерін шеберлікпен жасау – көшпелілердің қолөнердегі жетістіктерін көрсетті. Олар өзара тайпалық және халықаралық сауда қатынастарын дамытып, Ұлы Жібек жолының дамуына үлес қосты. Сол арқылы олардың мәдениеті мен дүниетанымы басқа халықтарға да әсер етті. Көшпелі өркениет тек материалдық мәдениетпен ғана емес, рухани құндылықтармен де байытылған. Аңыз-әңгімелер, жыр-дастандар, күйлер мен шешендік сөздер арқылы олардың ойлау жүйесі мен дүниетанымы ұрпақтан-ұрпаққа жалғасып отырды.

Қорыта айтқанда, ежелгі адамдар мен көшпелі өркениеттің қалыптасуы – адамзат тарихының маңызды кезеңдерінің бірі. Бұл өркениет қазіргі қазақ халқының этномәдени негіздерін қалаған, ұлттық болмысты қалыптастырған іргелі тарих болып саналады.